

DEFINICIÓ

Definim l'**abús sexual infantil** com:

“La participació d’infants i/o adolescents, dependents i immadurs en activitats sexuals que no estan en condicions de comprendre, que són inapropiades per a la seva edat i desenvolupament psico-sexual, per a les quals són incapaços de donar el seu consentiment i que transgredeixen els tabús i les regles familiars i socials”.

(Kempe, 1978)

ETIOLOGIA DE L'ABÚS SEXUAL INFANTIL

ESTRATÈGIES DE LES PERSONES ABUSADORES

1. Confiança original o creada (familiars, amics, coneguts, educadors,...)
2. Sorpresa
3. Confusió de carícies i situacions
4. Enganys de diferent tipus
5. Premis i recompenses
6. Corresponsabilitzar al menor
7. Amenaces verbals
8. Violència física
9. Aprofitar la debilitat de la víctima (ex. discapacitats)

En general els abusos sexuals no es donen de una manera ràpida en el temps, si no que es donen una sèrie de fases:

1. FASE D'ATRACCIÓ

- Accés i oportunitat d'estar a prop de la víctima. En molts dels casos d'abús sexual, la figura abusadora és una persona molt propera a l'infant, be perquè sigui de la pròpia família o be perquè sigui de l'entorn on habitualment es mou l'infant.
- Relació entre la víctima i la figura abusadora. Aquesta relació facilita l'oportunitat, i proporciona el poder i l'autoritat que l'abusador necessita.
- Manipulació de la figura abusadora per a confondre a la víctima. Aquesta relació permet modificar els valors i percepcions dels infants i adolescents introduint els valors de l'abusador/a. És en aquest moment quan apareix la manipulació a partir d'arguments com:

- “ ets especial, i la nostra relació també”
- “ ets el (nebot/da) a qui més estimo”

2. FASE D'INTERACCIÓ SEXUAL

L'apropament a les conductes sexuals és gradual, es passa de jocs comuns on no hi ha contacte físic a poc a poc sol·licitar de l'infant o adolescent que es presti a jocs on ja existeix contacte físic, com pessigolles, massatges, fins a entrar en conductes amb una connotació més sexual, tocar-se mútuament, masturbació,...

3. FASE DEL SECRET

També aquesta fase és gradual. Durant aquesta fase es fa servir tota la manipulació, el poder i s'avança segons sigui la resistència de l'infant o adolescent fins a amenaces o fins i tot a través de l'ús de la violència.

L'abusador/a es col·loca com víctima responsabilitzant a l'infant o adolescent del seu benestar, dient-li que si parla és possible que vagi a la presó. A la vegada també responsabilitza al menor del benestar de la resta de la seva família, perquè no podrien suportar la situació que s'ha creat.

Dintre d'aquesta situació que moltes vegades s'allarga en el temps, pot aparèixer una situació que ve a complicar molt més tot el tema, ja que és fàcil que en algun moment aparegui el plaer sexual fisiològic en el menor, i aquesta situació fa que l'infant o adolescent es senti molt més culpable i a la vegada reforça la posició de poder de l'abusador/a.

4. FASE DE LA REVELACIÓ

En aquest moment és molt important el recolzament social que rebi l'infant o adolescent, si quan explica o es descobreix el que ha passat, el menor és cregut i recolzat incondicionalment és molt més fàcil que les repercussions de l'abús siguin menors.

Si pel contrari, el menor no és cregut, es torna en contra d'ell, i se li dóna molt més poder a l'abusador/a. A la vegada que per al menor, es produeix una situació en la que no compren per què les figures que l'haurien de protegir no ho van fer i tampoc no ho fan ara.

INDICADORS O SIGNES D'ALERTA A TENIR EN COMPTE

INDICADORS			
CONDUCTES	0 A 5 ANYS	6 A 12 ANYS	MÉS DE 12
Regressions	X		
Aïllament social	X	X	X
Obsessió per la sexualitat	X	X	X
Coneixement conductes sexuals	X	X	X
Conducta de seducció	X	X	X
Masturbació excessiva	X	X	
Jocs sexuals amb altres	X	X	
Llenguatge sexual	X	X	X
Ser agressor d'altres	X	X	X
Dificultat per a separar-se	X	X	
Mostrar genitals		X	
Delinqüència		X	X
Robar		X	X
Fugir de casa		X	X
Ús de drogues		X	X
Dificultats per aprendre		X	X
Poca concentració-atenció		X	X
Poques relacions amb iguals		X	X
Matrimoni prematur			X
Deixar l'escola			X
Promiscuïtat- prostitució			X

EMOCIONS	0 A 5 ANYS	6 A 12 ANYS	MÉS DE 12
Síntomes d'ansietat	X	X	X
Terrors nocturns	X	X	X
Por als adults	X	X	X
Balanceig	X		
Obsessions	X	X	X
Depressió	X	X	X
Culpa	X	X	X
Fòbies		X	X
Hostilitat-còlera	X	X	X
Agressió	X	X	X
Conflictes amb família i amics	X	X	X
Idees de suïcidi		X	X

Intents de suïcidi		X	X
Baixa autoestima		X	X
Tics		X	X
INDICADORS			
FÍSICS	0 A 5 ANYS	6 A 12 ANYS	MÉS DE 12
Dolor	X	X	X
Picor u olor genitals	X	X	X
Blaus o sagnats genitals	X	X	X
Problemes per caminar o asseure's	X	X	X
Problemes en el somni	X	X	X
Problemes en l'alimentació	X	X	X
Manifestacions somàtiques	X	X	X
Dolor d'estómac	X	X	X
Mal de cap	X	X	X
Enuresi	X	X	X
Encopresi	X	X	X
Embaràs			X

REACCIÓ DAVANT D'UNA REVELACIÓ

RESPOSTES ADEQUADES

- Creure a l'infant
- Mantenir la calma
- Dir-li que el responsable és l'adult o la persona de major edat
- Fer-li saber que sortirà endavant
- Assegurar-se que no hagi patit ferides
- Protegir a la víctima
- Fer-li sentir orgull de haver-ho explicat
- Acceptar els sentiments del nen
- Expressar-li afecte

REPOSTES INADEQUADES

- Negar que l'abús hagi passat
- Culpar al nen/a de l'abús
- Reaccionar amb alarma
- Posar l'accent en el nou estatus del nen com a abusat
- Sobreprotecció

A la teva feina intenta potenciar

- El coneixement dels indicadors de l'abús sexual infantil. L'abús sexual infantil és una possibilitat que cal tenir en compte com a explicació davant la presència de determinats símptomes i canvis de conducta.
- La creació d'un espai de diàleg que faciliti la revelació d'experiències, positives i negatives, de les persones amb les que es treballa, especialment si són nens/es. Escoltar pot ser, en molts casos, una tasca difícil però té enormes beneficis per a la persona que necessita que se l'escolti.
- El suport emocional a aquelles persones que revelen una experiència traumàtica, com pot ser l'abús sexual infantil. Una resposta empàtica pot disminuir enormement l'impacte negatiu que l'experiència d'abús ha pogut ocasionar en la víctima i evitar el desenvolupament de problemes futurs.
- Cal no culpabilitzar a aquelles persones que revelen una experiència traumàtica com l'abús sexual infantil. Per això és important creure a la víctima i, sobretot, no jutjar els seus actes.
- Fomentar l'autoestima dels infants i adolescents i, especialment, d'aquelles persones que ens revelin una experiència d'abús sexual infantil. Les accions que realitzem i les experiències que vivim, més o menys positius, depenen de múltiples factors que incideixen en el moment però mai poden identificar-se amb el jo, amb la totalitat de la persona.
- No mostrar a la víctima alarma o vergonya davant una revelació d'abús sexual infantil, especialment si és un nen/a qui ens explica l'experiència. L'impacte psicològic de l'abús sexual s'agreuja si la víctima percep els nostres sentiments negatius davant d'aquesta experiència.
- Oferir protecció a la víctima. Farem tot el possible perquè no hagi de tornar a patir aquesta experiència.
- Sol·licitar el suport d'especialistes que puguin ajudar a la víctima i a la seva família.

RECURSOS COMPLEMENTARIS

PROTOCOLS I DOCUMENTACIÓ OFICIAL

1) Protecció de la infància → DEPARTAMENT DE TREBALL AFERS SOCIALS I FAMÍLIES

Disponible a la web del Departament de Treball, Afers socials i famílies

http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/infancia_i_adolescencia/recursos_per_a_professionals/

(Inici > Àmbits d'actuació > Infància i adolescència > Recursos per a professionals)

- **Protocol i marc d'actuacions contra el maltractament a infants i adolescents de Catalunya** (JULIOL 2017)
- **Simulador del Mòdul de Suport a la Gestió del Risc** (simulador del RUMI amb indicadors)
- **Instrument de cribatge per a la discriminació de les situacions de risc i desemparament**

2) Àmbit educatiu → PROTOCOL DE PREVENCIÓ, DETECCIÓ, NOTIFICACIÓ, DERIVACIÓ I COORDINACIÓ DE LES SITUACIONS DE MALTRACTAMENT INFANTIL I ADOLESCENT EN L'ÀMBIT EDUCATIU

(Disponible al web → XTEC.gencat.cat >> inici >> centres >> projecte educatiu >> projecte de convivència >> recursos >> resolució de conflictes >> protocols per a la millora de la convivència)

- Protocol de prevenció, detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu
http://xtec.gencat.cat/ca/centres/projeducatiu/convivencia/recursos/resconflictés/maltractament_inf_adolesc/index.html

3) Àmbit del lleure → PROTOCOL DE PREVENCIÓ DELS ABUSOS SEXUALS EN L'ÀMBIT DEL LLEURE

Disponible al web (versió infografia) RUTA → jovecat.gencat.cat >> temes >> vacances i estades >> activitats d'educació en el lleure >> recursos per a entitats i empreses >> protecció del menor

- **Versió llarga (text) →**
http://jovecat.gencat.cat/web/.content/documents/arxiu/educacio_en_el lleure/formacio_educadors_en_el lleure/estudis_materials_i_actes/Protocol_de_Prevencio_Abusos_Sexuals_ambit lleure.pdf

PER APROFUNDIR

- Conveni de Lanzarote del Consell d'Europa per a la Protecció dels infants contra l'explotació i l'abús sexual → http://www.fapmi.es/imagenes/subsecciones1/1de5_Doc_03_Convenio%20Lanzarote_Parlamentarios.pdf
- Campanya "1 de cada 5" impulsada pel Consell d'Europa per a la sensibilització entorn l'abús sexual infantil, amb materials pedagògics:
  - En anglès: https://www.coe.int/t/DG3/children/1in5/default_en.asp
  - En castellà: <http://www.fapmi.es/contenido1.asp?sec=51&pp=1>
- Informe sobre abusos sexuals a la infància realitzat per Save the Children amb la participació de la Fundació Vicki Bernadet (2017):
  - Àmbit estatal: "Ojos que no quieren ver" → https://www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/docs/ojos_que_no_quieren_ver_12092017_web.pdf
  - Àmbit català: "Ulls que no volen veure" → https://www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/docs/ulls_que_no_vole_n_veure-cat-web.pdf
- Article acadèmic sobre victimització infantil sexual online → MONTIEL I. et al. (2014) "Victimización infantil sexual online: online grooming, ciberabuso y ciberacoso sexual" → https://www.researchgate.net/publication/275273999_Victimizacion_Infantil_Sexual_Online_Online_Grooming_Ciberabuso_y_Ciberacoso_sexual
- Article acadèmic sobre victimologia del desenvolupament → PEREDA N. et al. (2011) "Victimología del desarrollo. Incidencia y repercusiones de la victimización y la polivictimización en jóvenes catalanes" → http://www.ub.edu/grevia/assets/victimologia_desenvolupament_cast.pdf
- Estudi de victimització de persones amb discapacitat intel·lectual o del desenvolupament, dut a terme conjuntament amb el Grup de Recerca de Victimització infantil i adolescent (GREVIA) de la Universitat de Barcelona i DINCAT (Federació Catalana de la Discapacitat Intel·lectual) → <http://www.fbernadet.org/estudi-de-victimitzacio-de-persones-amb-discapacitat-fisica-i-del-desenvolupament/>

PREVENCIÓ

- TED TALK de la Vicki Bernadet “La confiança educada” → <https://www.youtube.com/watch?v=Gqw0IQc1mRw>
- Especial de l'INFO-K en el que es parla d'abusos sexuals infantils amb els infants en base a una activitat desenvolupada per la Fundació Vicki Bernadet → <http://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/infok-01032016-especial-abusos-sexuals/video/5587003/>
- Documental “Infància en risc” (es posa èmfasi en l'abús sexual infantil) → <http://www.ccma.cat/tv3/alcarta/programes/Infancia-en-risc/video/3385990/>
- Recursos i informació relativa a la salut sexual i afectiva → Web: **sexejoves.gencat.cat**
- PREVENCIÓ I ABORDATGE DE L'ABÚS SEXUAL INFANTIL EN EL MÓN DEL LLEURE: ORIENTACIONS I RECURSOS PEDAGÒGICS → Fundació Vicki Bernadet
Disponible a:
http://www.fbernadet.org/web/wp-content/uploads/2017/01/Guia_baixa_def.pdf
➔ *aquest material proposa activitats adaptades per a diferents franges d'edat (de 6 fins a 16 anys) per tal d'incloure la temàtica de l'abús sexual en l'acció educativa desenvolupada. El material inclou el conte “Les cortines d'aire” (infants de 6 a 8 anys).*
- INDISCUTIBLE. Material pedagògic (video i guia didàctica) per prevenir l'abús sexual amb persones amb discapacitat → Fundació Vicki Bernadet i Fundació Pere Mitjans
Disponible a:
<http://www.indiscutible.cat/>